

Ольга Загородня,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

<https://orcid.org/0000-0002-0140-0992>

м. Київ, Україна

Тетяна Лугова,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри загальноосвітньої підготовки,

Луганський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0002-2834-9533>

м. Слов'янськ, Донецька область, Україна

Марина Михайлюк,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

ПВНЗ «Київський медичний університет»

<https://orcid.org/0000-0003-2776-9875>

м. Київ, Україна

**Автентичний текст – невід’ємний компонент формування
комунікативної іношомовної компетенції студентів
закладів вищої освіти**

**Authentic text is an integral formation component
of communicative foreign language competence
in students of higher education institutions**

***Анотація.** Нові тенденції соціально-економічного, політичного та технічного розвитку України зумовлюють появу нових вимог до підготовки майбутніх фахівців усіх сфер, які володіють комунікативною іношомовною компетенцією на високому рівні. У формуванні іношомовної комунікативної компетенції студентів закладів вищої освіти особливого значення набуває її соціокультурний компонент через використання автентичності. Питання ролі автентичних текстів у процесі формування комунікативної іношомовної компетенції та етапи роботи над автентичними текстами на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність роботи. Мета роботи полягає у визначенні функцій, видів і змістових аспектів автентичності навчальних текстів та етапів роботи з автентичними текстами у процесі*

формування іншомовної компетенції студентів закладів вищої освіти. Для реалізації мети дослідження було використано навчальні підручники видавництва Pearson. Описовий метод із прийомами контекстуального аналізу, з елементами спостереження, класифікації, узагальнення та інтерпретації дав можливість описати ілюстративний та теоретичний матеріал стосовно досліджуваної проблематики. Основною ознакою автентичності є функціональність – орієнтація автентичних матеріалів на життєве використання, на створення ілюзії прилучення до природного мовного середовища. Автентичні тексти на занятті з англійської мови виконують інформативну, стимулюючу, інтегративну, виховну, контролюючу функції. Робота за автентичним текстом повинна складатися з трьох етапів, на кожному з яких передбачено виконання завдань мовленнєвої взаємодії з інформаційною прогалиною, проблемно-орієнтованих та завдань спонтанного спілкування. Перспектива подальших досліджень передбачає вивчення ролі автентичних текстів для формування комунікативної професійно орієнтованої іншомовної компетенції студентів закладів вищої освіти.

Ключові слова: комунікативна іншомовна компетенція, автентичний текст, студент, вища освіта.

Summary. *New trends in the socio-economic, political and technical development of Ukraine lead to requirements for training future professionals with a high level of communicative foreign language competence. In the formation of foreign language communicative competence in students of higher education institutions, the socio-cultural component acquires special significance through the use of authenticity. The role of authentic texts in the formation of communicative foreign language competence and working stages with authentic texts in foreign language classes remain insufficiently studied, which determines the relevance of the research. The purpose is to determine the functions, types and content aspects of authenticity in educational texts and working stages with authentic texts in the process of forming foreign language competence in students of higher education institutions. Pearson textbooks have been used to achieve the purpose. The descriptive method with the contextual analysis, elements of observation, classification, generalization and interpretation, made it possible to describe illustrative and theoretical material on the researched issues. Authenticity is the leading criterion for the successful formation of foreign language communicative competence. The main feature of authenticity is functionality: the focus of authentic materials on the use of life, to create the illusion of attachment to the natural language environment. Authentic texts in English classes perform informative, stimulating, integrative, educational, controlling functions. The work with authentic texts consists of three stages including tasks of speech interaction, information gap, problem-oriented and tasks of spontaneous communication. Authentic texts have a positive effect on learning motivation, increase professional and general knowledge, help to learn and improve the language through the use of original vocabulary, develop memory, attention and thinking. The prospect of further research involves studying the role of authentic texts for the formation of communicative professionally-oriented foreign language competence in students of higher education institutions.*

Key words: *communicative foreign language competence, authentic text, student, higher education.*

Вступ. Нові тенденції соціально-економічного, політичного та технічного розвитку України зумовлюють появу нових вимог до підготовки майбутніх фахівців усіх сфер, які володіють комунікативною іншомовною компетенцією на високому рівні. У формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів закладів вищої освіти особливого значення набуває її соціокультурний компонент. В умовах опанування іноземної мови поза країною мови, що вивчається, освоєння соціокультурного компонента можливе лише через використання автентичності.

Питанню автентичності приділяли велику увагу як іноземні (Х. Уїддоусон, Л. Ліер, Х. Ханфелд, К. Мороу, Дж. Неунер), так і українські вчені. Серед українських дослідників І.М. Коломійчук [5] вивчала роль автентичних матеріалів як ефективного засобу забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови; Н.В. Грицик [1] та Т.К. Полонська [12] охарактеризували автентичний текст як основний структурний компонент навчальних посібників; О. Кравець [7] – використання автентичних друкованих текстів як засіб формування лексичної компетенції на початковому етапі навчання іноземної мови у студентів мовних шкіл; Н.Є. Дмітренко [2] – використання автентичних текстів в автономному навчанні професійно орієнтованого англomовного спілкування; Н.В. Коротка [6] визначила роль автентичних текстів у вивченні ділової англійської мови.

З огляду на попередні дослідження й урахуовуючи важливе місце іноземних мов, зокрема англійської, у сучасному розвитку людства, питання ролі автентичних текстів у процесі формування комунікативної іншомовної компетенції та етапи роботи над автентичними текстами на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює *актуальність* роботи.

Мета роботи полягає у визначенні функцій, видів і змістових аспектів автентичності навчальних текстів та етапів роботи з автентичними текстами у процесі формування іншомовної компетенції студентів закладів вищої освіти.

Методологія та методи дослідження. Для реалізації мети дослідження було використано навчальні підручники Business Partner, рівень С 1, Speak Out, рівень С 1 (видавництва Pearson). Метод відбору прикладів автентичних текстів та завдань до текстів дав можливість виявити особливості роботи над текстами в оригіналі. Описовий метод із прийомами контекстуального аналізу, з елементами спостереження, класифікації, узагальнення та інтерпретації дав можливість описати ілюстративний та теоретичний матеріал стосовно досліджуваної проблематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток іншомовної комунікативної компетенції відбувається у сукупності всіх її складників, а саме: мовленнєвий компонент (розвиток комунікативних умінь у чотирьох основних видах мовної діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письмо); мовний компонент (опанування нових мовних засобів: фонетичних, орфографічних, лексичних, граматичних відповідно до тем, сфер та ситуацій спілкування); соціокультурний складник (знайомство з культурою, традиціями та реаліями країни, мова якої вивчається, у межах тем, сфер та ситуацій спілкування, що відповідають психологічним особливостям, формування вміння репрезентувати свою країну в умовах іншомовного міжкультурного спілкування); компенсаторний компонент (розвиток умінь знаходити вихід в умовах дефіциту мовних засобів у процесі передачі або отримання інформації); навчально-пізнавальний компонент (подальший розвиток загальних та спеціальних знань, умінь і навичок, використання доступних дійових шляхів самостійного вивчення іноземної мови) [5, с. 103].

Студент володіє комунікативною компетенцією, якщо він в умовах прямого чи опосередкованого контакту успішно вирішує завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, згідно з її нормами і традиціями. Із психологічного погляду комунікативна компетенція – це, насамперед, здатність людини адекватно ситуації спілкування організувати свою мовленнєву діяльність в її продуктивних і рецептивних видах [7]. Автентичність є провідним критерієм успішного формування іншомовної комунікативної компетенції студентів закладів вищої освіти.

Автентичність серед інших критеріїв добору іншомовного навчального матеріалу є головною вимогою, що висувається Радою Європи до навчальних текстів і матеріалів [3, с. 93]. Під автентичністю в методиці навчання іноземної мови розуміють застосування автентичного мовного та мовленнєвого матеріалу у процесі навчання [9, с. 62].

Х. Уїддоусон розглядає автентичність не стільки як властивість, притаманну мовленнєвому твору, скільки як характеристику навчального процесу. Він увів поняття *оригінальності* та *автентичності*. У його розумінні *оригінальність* – це всі випадки використання тексту з не навчальною метою. *Автентичність* розглядається ним як властивість навчальної взаємодії [15, с. 87.]

Автентичний текст є центром будь-якого акту мовленнєвого спілкування, зовнішньою предметною з'єднувальною ланкою між тим, хто продукує, і тим, хто сприймає, спілкуються вони безпосередньо чи на відстані [3, с. 93]. Захаржевська А. А. вказує на ряд переваг автентичних текстів порівняно з іншими засобами навчання, а саме:

позитивно впливають на мотивацію навчання, оскільки містять цікаву інформацію для професійного розвитку; підвищують професійний і загальний рівень знань; допомагають вивчати і вдосконалювати мову за рахунок використання оригінальної лексики носіїв мови; розвивають пам'ять, увагу та мислення [4].

У лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: у них має місце безліч займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, фразеологізмів, ідіом, мовних кліше тощо. Матеріали автентичного характеру забезпечують соціокультурну спрямованість навчання, оскільки такий текст містить інформацію про культуру країни, відображає її національну специфіку [5, с. 104].

В.П. Наталин висвітлює такі змістовні аспекти автентичності навчального тексту: культурологічний (тексти, що розповідають про історію країни, мова якої вивчається, про її столицю, визначні місця, про її традиції, культуру тощо, сприяють розширенню світогляду майбутнього вчителя початкової школи й водночас є засобом навчання мови); інформативний (природний текст має у собі будь-яку нову інформацію, яка зацікавить передбачуваного читача); ситуативний (текст складається так, щоб читач або слухач могли впізнати в ньому знайомий їм у повсякденному житті тип тексту. Це особисті листи, анекдоти, жарти, статті з газет тощо); національну ментальність (коли автор тексту і читач є представниками зовсім різних за своєю суттю культур, різнорідних соціальних стереотипів і цінностей); реактивний, оформлення та автентичність навчальних завдань до текстів (текст здатний викликати емоційний, розумовий і мовний відгук) [8].

Основним критерієм автентичності є критерій функціональності. Під функціональністю розуміється орієнтація автентичних матеріалів на життєве використання, на створення ілюзії прилучення до природнього мовного середовища, що є головним фактором в успішному опануванні іноземної мови. Робота над функціонально-автентичним матеріалом наближає до реальних умов застосування мови, знайомить із різноманітними лінгвістичними засобами і готує до самостійного вживання їх у мовленні [1].

Змістова автентичність навчального тексту визначається за такими критеріями: 1) текст має відтворювати особливості культури й менталітету носіїв мови; 2) містити нову і цікаву для студентів інформацію; 3) природно представляти в тексті персонажів та обставини; 4) викликати у студентів природний емоційний відгук; 5) супроводжуватися автентичним ілюстративним матеріалом; завдання до тексту повинні бути автентичними [2].

Автентичні тексти на занятті з англійської мови мають виконувати такі функції: інформативну (надавати відомості про англійські країни і про англійську мову); стимулюючу (розвивати пізнавальну активність і творчість студентів); інтегративну (спиратися на знання студентами інших предметів і їхній життєвий досвід); виховну (сприяти розвитку особистості студентів і формувати інтерес до предмета); контролюючу (перевіряти знання, навички та вміння студентів) [11, с. 55].

Варто зауважити, що текст сприймається студентами як звичайний, якщо він є аналогом якогось реально існуючого типу тексту, наприклад листа, реклами, інструкції. Важливу роль у досягненні автентичності сприйняття тексту відіграє і його оформлення (рис. 1).



Рис. 1

Джерело: [14, с. 96]

У роботі «Критерії змістовної автентичності навчального тексту» Є.В. Носонович та О.П. Мильруд висловлюють думку, що автентичні тексти часом занадто складні у мовному аспекті і не завжди відповідають конкретним завданням та умовам навчання, одночасно виділяючи окремо методично або навчально-автентичні тексти. Під останніми розуміються складені авторами тексти з урахуванням усіх параметрів автентичного навчального виробництва [12]. Уважаємо, що методично автентичний текст повинен мати такі основні аспекти: методичний (доступність тексту, його відповідність конкретним завданням навчання, його методична ефективність); структурний (композиційні та мовні характеристики тексту: особливості його побудови, взаємозв'язок частин, автентичність лексики-граматичного оформлення, адекватність мовних засобів у конкретному контексті); змістовний (природність, інформативність, цікавість) (рис. 2).



Рис. 2

Джерело: [14, с. 35]

Залежно від комунікативної мети автентичні тексти варто розрізняти для різних видів читання: 1) із розумінням основного змісту тексту (*reading for the main idea*); 2) із метою пошуку необхідної інформації чи інформації (*reading for specific information*); 3) із повним розумінням змісту тексту (*reading for detail*).

Тексти для ознайомлювального читання містять інформацію про історію, культуру, традиції, побут країни, мова якої вивчається. Вони можуть бути як художніми і науково-популярними (есе, газетні та журнальні статті тощо), так і прагматичними (програми телебачення, оголошення, телефонні довідники, розклади руху транспорту тощо). Організація переглядового читання потребує добору тематично пов'язаних між собою, з яких необхідно вибрати ті, що відповідають заданим параметрам пошуку. Матеріалом для *вивчаючого читання* слугують пізнавальні тексти різних жанрів, що містять значущу для учнів інформацію, мовні та смислові труднощі [11, с. 382].

Робота з автентичними текстами має своєю специфіку та включає декілька етапів: ідентифікацію змісту тексту (визначення композиції, виявлення сутності змісту, критичне сприйняття, виділення головного і другорядного); аналіз та осмислення змісту тексту (створення асоціативного ряду, інтерпретацію й узагальнення); роботу над змістом тексту (використання методів компресії, реорганізації, відбору потрібної інформації) [5, с. 104].

На нашу думку, робота за автентичним текстом повинна складатися з трьох етапів. Перший етап (*pre-reading*) передбачає роботу із заголовком, прогнозування (про що йдеться у тексті), інтернаціональною лексику, актуалізацію знайомої лексики шляхом комунікативно-інформативного аналізу (рис. 3).

Lead-in 1 Work in small groups. Discuss these questions.

- 1 What is a 'Eureka!' moment? Can you think of examples from history?
- 2 When you need to be creative or think of a solution, what do you do?

Рисунок 3

Джерело: [14, с. 10]

Автентичні тексти досить часто супроводжуються автентичними малюнками, ілюстраціями, схемами і таблицями, які сприяють смисловій здогадці, поліпшують точність і повноту розуміння фактів і подій (рис. 4).



Рисунок 4

Джерело: [14, с. 62]

Мета першого етапу – формування вмій смислової та мовної антиципації (випередження, здогад), яка забезпечує підготовку до сприймання тексту за рахунок активізації завдань та досвіду.

На другому етапі відбувається власне робота з текстом, що має на меті засвоєння змістового наповнення тексту, його мовного матеріалу та композиції (рис. 5).

2 Seeing the light: Havana, Cuba

'The Malecón is a five-mile-long, six-lane sea road, laid out by U.S. Marines from 1901 and fronted by nineteenth-century buildings in various states of disrepair. It is where Habaneros* hang out and party at the weekends and is the unique fingerprint of Havana. When I got there, the sun was starting to set. There was a warm breeze blowing and a strong sea swell, with waves crashing against the sea wall. The sun was barely peeping through the clouds when I noticed a 1950s Pontiac approaching in the distance. I waited until it drew closer before pressing the shutter. For me this photo captures the essence of Havana: a uniquely photogenic city frozen in time for fifty years.'

Anthony McEvoy was in Cuba for work and a short holiday.

Рисунок 5

Джерело: [13, с. 32]

Завершальний етап – це різноманітні перекази тексту, метою яких є розвиток творчих здібностей та критичного мислення студентів, формування вмінь монологічного, діалогічного та групового мовлення на основі автентичного тексту (рис. 6).

B Work in pairs and discuss. What do you think of Ada's behaviour? Can you think of a good title for the story?

Рисунок 6

Джерело: [13, с. 58]

Щоб переказати текст успішно, студентам варто використовувати опори вербального характеру (ключові слова, схеми, таблиці, плани). Добре також запропонувати студентам вільно переказати зміст тексту. Вільний переказ передбачає вміння передати основний зміст прочитаного. При цьому можна вносити в розповідь певні зміни і доповнення, висловити своє ставлення. Це особливий вид роботи між підготовленим і самостійним висловлюванням.

Усі зразки автентичних текстів виступають не лише яскравим предметом лінгвістичного та контрастивного аналізу, що веде до розвитку пізнавальних та дослідницьких навиків студентів вищої освіти, а також є основою для розвитку й удосконалення комунікативно-дискусійних умінь на основі отриманих знань, влучним приводом для створення певної ситуації, яка викликає дискусію з елементами роздумів, тверджень, суперечок та переконань.

Навіть дуже вимогливі тексти (із погляду складності мови і наявності інтелектуальних вимог, які повинні бути виконані, щоб зрозуміти їх), такі як політичні й економічні, можуть бути успішно застосовані в навчанні іноземних мов, тому що такі автентичні тексти нерозривно пов'язані з викладанням іноземних мов, зосереджені на вивченні сукупності позамовних фактів, тобто тих соціокультурних структур і одиниць, які лежать в основі мовних структур і одиниць та відображаються в останніх. У плані лексики в таких автентичних текстах є широке використання професійної політичної термінології, часте вживання «високих», тобто книжних, слів, неологізмів [9].

Висновки з дослідження. Використання автентичних матеріалів є одним з основних засобів формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. Робота з автентичними текстами сприяє підвищенню інтересу до вивчення іноземної мови, забезпечує зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять і пізнавальну діяльність студентів. Інформативні автентичні тексти дають змогу розширити загальний кругозір

студентів закладів вищої освіти, сформувати необхідні поняття для вираження власних думок іноземною мовою, ознайомити студентів із можливими способами мовленнєвої поведінки та забезпечують соціокультурну спрямованість.

Перспектива подальших досліджень передбачає вивчення ролі автентичних текстів для формування комунікативної професійно орієнтованої іншомовної компетенції студентів закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицик Н.В. Автентичний текст – невід’ємний компонент сучасного підручника з іноземної мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2010. № 10(1). С. 429–434.
2. Дмитренко Н.Є. Використання автентичних текстів в автономному навчанні професійно орієнтованого англomовного спілкування. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/69/part_2/23.pdf.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 261 с.
4. Захаржевська А.А. Використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-8461-vikoristannya-avtenticnih-materialiv-na-zanyattiah-z-angliyskoi-movi_kafedra-inozemnih-mov.
5. Коломійчук І.М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія. Педагогічні науки»*. 2017. № 1(13). С. 102–105.
6. Коротка Н.В. Роль автентичних матеріалів у вивченні ділової англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2018. № 4(72). С. 124–127.
7. Кравець О. Використання автентичних друкованих текстів як засіб формування лексичної компетенції на початковому етапі навчання іноземної мови у студентів мовних вишів. *Волинь Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. 2002. № 9. С. 259–264.
8. Наталін В.П. Критерій змістовної автентичності навчального тексту. *Іноземні мови в школі*. 2009. № 2. С. 50–52.
9. Нипадимка А.С., Сарновська Н.І. Роль автентичних текстів у навчанні іноземним мовам майбутніх фахівців-міжнародників. *Молодий вчений*. 2016. № 4.1(31.1). С. 84–87.
10. Паращук В.Ю. Використання автентичного тексту під час роботи над розмовною темою. *Іноземні мови в школі*. 2003. № 2. С. 61–65.
11. Полонська Т.К. Автентичний текст як основний структурний компонент навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів профільної школи (на прикладі навчального посібника «Culture and art of Great Britain»). URL: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/8e9/8e9d6e9cb2837ff018005a5f2161ce32.pdf>.
12. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Критерии содержательной аутентичности учебного текста. *Иностранный язык в школе*. 1999. № 2. С. 6–12.
13. Clare A., Wilson, J. Speak Out 2nd Edition Advanced Students’ Book. Longman (Pearson Education), 2016. 176 p.
14. Dubicka I., Rosenberg M., O’Keefe M., Dignen B., Hogan M. Business Partner С 1. Coursebook + MyEnglishLab Pack. Longman (Pearson Education). 2020. 175 p.
15. Widdowson English for Academic Purposes and Study Skills. Published by Oxford University Press. 1981.